

Revisió dels diferents aspectes de la influència dels pares i les mares en la pràctica de l'activitat física i l'esport

BEÑAT AMENABAR PERURENA*

Llicenciat en Educació Física.

Doctor en Ciències de l'Educació i la Filosofia.

EU Magisteri de Donostia-Sant Sebastià. Universitat del País Basc

JUAN JOSÉ SISTIAGA LOPETEGUI

Llicenciat en Educació Física.

Doctor en Psicologia.

EU Magisteri Vitòria-Gasteiz. Universitat del País Basc

ENRIQUE GARCÍA BENGOCHEA

Llicenciat en Educació Física.

Doctor en Educació Física.

Departament de Kinesiologia i Educació Física.

Universitat McGill (Montreal, Quebec - Canadà)

Correspondència amb autors

* b.amenabar@ehu.es

Resum

En aquest treball hem tractat de revisar el que la literatura científica ens ha aportat en l'anàlisi de la influència que exerceixen els pares i les mares en la pràctica de l'activitat física i l'esport. En aquest sentit, hem tractat d'organitzar aquesta informació i presentar-la de manera que pugui servir com a base per a futurs treballs d'aplicació en aquest camp. Els treballs que hem recopilat fan referència a aspectes tan rellevants com ara la motivació, les autopercepcions i les actituds. Alhora, hem trobat referències als sistemes de creences i treballs relacionats amb l'afectivitat. A través d'aquesta informació tractem de resumir la influència que exerceixen els altres significants perquè la pràctica dels nens s'apropi més a les finalitats amb què s'ha plantejat.

Paraules clau

Activitat física, Pares/mares, Motivació, Autopercepció.

Abstract

Review of various aspects of the influence of fathers and mothers in the practice of Physical Activity and Sport

In this work we have tried to check what the scientific literature us has contributed in the analysis of the influence that the parents and the mothers exercise in the practice of the physical activity and the sport. In this respect, we have tried to organize this information and to present it so that it could serve as base for future works of application in this field. The works that we have compiled refer to aspects as relevant as the motivation, the self-perceptions and the attitudes. In turn we have found references to the systems of beliefs and works related to the affectibility. Across this information we try to summarize the influence that significant others exercise in order that the practice of the children approaches more the purposes with which it has appeared.

Key words

Physical activity, Fathers/mothers, Motivation, Selfperception.

Introducció

L'objectiu d'aquest article no és realitzar una metaanàlisi completa, però sí que pretenem d'analitzar el que s'ha investigat en l'establiment de les influències en la pràctica esportiva de les relacions entre els progenitors i la seva descendència. Per tant, intentarem d'analitzar el que diferents autors diuen pel que fa a la influència que poden exercir els/les pares/mares (d'ara endavant pares) sobre la pràctica d'activitat física dels seus fills/es (d'ara

endavant fills). En investigacions aprofundides i textos variats hem constatat la creixent menció a la influència esmentada. Per això hem contemplat la possibilitat que pugui ser adequada la revisió dels treballs fets fins a la data i intentar de proposar vies per les quals resultaria interessant l'aprofundiment.

En els últims 25 anys, la psicologia de l'esport ha estat orientada, si més no en part, a analitzar la influència de pares, entrenadors i iguals. En aquest article agrupa-

rem els treballs en diferents apartats, com ara els aspectes relacionats amb la motivació, l'autopercepció i els aspectes relacionats amb el món de l'afectivitat. Som perfectament conscients que no abastarem tota la fecunda activitat investigadora i divulgativa que s'ha desenvolupat en aquest camp, però entenem que en aquests apartats s'hi aglutinen les referències més importants sobre el tema.

Els pares esdevenen una de les influències socialitzants centrals en la vida dels nens/es (d'ara endavant nens) i els adolescents. En l'àmbit de l'activitat física i l'esport, els pares compleixen un paper fonamental en l'orientació dels nens i els adolescents cap a aquest món, i la possibilitat de mantenir-los motivats i interessats en la iniciació. (Côté, 1999; Greendorfer i Lewko, 1978; McCullagh, Matzkanin, Shaw, Shaw i Maldonado, 1993). A mesura que els nens van desenvolupant els seus interessos i motivacions, una actitud potenciadora per part dels pares facilita el manteniment de la participació esportiva dels nens. En l'actualitat i a mesura que va passant el temps, cada vegada constitueix una evidència més clara el fet que els pares es mantinguin abocats en les carreres esportives dels seus fills i que en alguns casos, aquestes carreres es converteixin en les activitats centrals de les famílies. (Côté, 1999, Smith, 1998; Kalinowski, 1985). Quan es dona aquesta dedicació, els pares es constitueixen en uns elements diferenciadors.

Autopercepció i pares

Per la seva participació contínua i intensa, els pares poden constituir una influència molt important, en els nens i adolescents, a l'hora de transmetre actituds de millora constant i valoracions sobre les seves eleccions futures quant a la seva vida esportiva. En aquest sentit, s'observa una clara tendència dels pares, amb la intenció d'estimar i valorar els assoliments esportius dels seus fills, a més de convertir-se en font d'informació (*feedback*). (Horn i Hasbrook, 1986; Horn i Weiss, 1991). Aquesta tendència es veu constatada en la investigació realitzada en l'àmbit de l'activitat física i l'esport. En molts dels casos, la percepció de competència es converteix en una de les claus per explicar les conquestes de comportament que es donen vinculades a estructures de motivació. (Deci i Ryan, 1985; Eccles-Parsons i altres, 1983; Harter, 1978, 1981; Nicholls, 1989). Eccles, Jacobs i Harold, (1992) van trobar que l'opinió dels pares respecte a les capacitats dels seus fills i l'opinió sobre la importància que aquestes capacitats tenen per als seus

fills, exerceixen una gran influència en les pròpies percepcions de les seves capacitats i en l'evolució dels seus interessos. Alhora, Jacobs i Eccles (1992) van trobar que l'habilitat percebuda pels mateixos nens estava estretament lligada a l'habilitat percebuda per la mare, a més a més que aquestes habilitats es troben condicionades pels estereotips del moment. Kimiecik, Horn i Shurin (1996) van trobar que les percepcions de capacitat física de pares i fills es troben estretament lligades entre si. Com van avançar Kimiecik i Horn, (1998) aquesta relació és molt important, perquè la percepció de les capacitats personals dels nens està molt relacionada amb el nivell d'atractivitat que perceben els nens i alhora, amb el nivell d'activitat física que tinguin. (Brustad, 1993; Dempsey, Kimiecik, i Horn, 1993; Kimiecik, i altres, 1996).

La relació entre les percepcions de les capacitats dels pares i fills ha estat utilitzada en el context d'estudi dels esportistes joves. Babkes i Weiss (1999) van entendre que els altres significants, i sobretot els pares, suposen una influència molt significativa en el desenvolupament de la percepció personal a través del *feedback* que se'ls dona en situacions d'assoliment. En aquest context d'esport de joves, s'observa que els pares solen voler influir en l'evolució de les expectatives d'èxit que tenen els seus fills. Mantenint les hipòtesis d'Harter (1978, 1981), Babkes i Weiss (1999) van trobar que en jugadors joves de futbol, quan reben informació positiva de pares i mares (de tots dos) en relació amb la situació esportiva reeixida, solen tenir una major competència percebuda en futbol.

Per explicar la influència dels pares en la percepció de competència física, s'han proposat dues alternatives des d'un pla teòric. Basant-se en l'estructura motivacional d'expectatives-valors proposada per Eccles i Harold's (1991), Brustad (1996a) va proposar que els pares doten de forma les percepcions dels fills en dos sentits. En primer lloc, els pares juguen un paper d'interpret de la informació sobre els assoliments esportius dels seus fills, i influeixen alhora en la cognició dels seus fills, això és, en les atribucions i les autopercepcions en un entorn d'assoliment. En segon lloc, els pares prefereixen donar més oportunitats als seus fills en els entorns en els quals ells tenen unes altes expectatives d'èxit per als seus fills. Com a última hipòtesi, basant-nos en treballs realitzats per Brustad (1993, 1996b), s'observa que l'autopercepció física dels nens es troba relacionada amb la quantitat d'ànim que reben per part dels seus pares per ser actius.

Motivació i pares

Basant-se en les teories d'Harter (1978, 1981) sobre la capacitat de motivació, Babkes i Weiss (1999) van trobar que els jugadors de futbol joves que perceben creences més positives quant a les seves capacitats com a jugadors per part dels pares i mares (tots dos), preferien utilitzar criteris interns per avaluar les seves capacitats i alhora acceptaven reptes més grans i mostraven una major autopercepció sobre les seves capacitats. La naturalesa dels altres significants respon als esforços de domini dels nens i els assoliments en l'àmbit físic els transmeten molta informació sobre les seves capacitats personals.

Quan s'ha investigat la influència dels pares en el desenvolupament psicossocial d'atletes joves en estructures d'assoliment (Dweck, 1986; Nicholls, 1989, Ames, 1992), s'ha vist que la percepció que tenen els nens de l'orientació de fita dels pares i la seva pròpia orientació de fita es presenten enllaçades. L'orientació de fita significa una via per definir l'èxit i jutjar la pròpia competència. (Duda 1992, 1999). Les principals perspectives que operen en l'entorn esportiu es defineixen com a orientació a la tasca i orientació l'ego. En el primer dels casos, l'èxit subjectiu i la competència percebuda resulten de les creences de les millores personals, del domini de la tasca i de l'esforç. En el segon dels casos una persona se sent reeixida i competent a mesura que ha demostrat una habilitat superior en funció dels altres (Duda, 1999).

Duda i Hom (1993) van trobar que la percepció de l'orientació de fita dels pares per part dels nens es troba relacionada amb la seva pròpia orientació en Bàsquet. És a dir, els nens que tenen una major orientació a la tasca perceben que els seus pares també estan més orientats a la tasca. El mateix passa amb l'orientació cap a l'ego. En un estudi previ, Ebbeck i Becker (1994) van trobar que la major percepció de l'orientació a la tasca dels pares respecte a la participació dels jugadors, es troba associada amb una major puntuació en l'orientació a la tasca dels nens en futbol. L'orientació a l'ego percebuda pels pares i l'orientació a la tasca percebuda pels pares, inesperadament, prediu una major orientació a l'ego dels jugadors.

Partint del qüestionari de percepció d'èxit desenvolupat per Roberts i Balagué (1989, 1991), Escartí, Cervelló i Guzmán (1996) troben relacions entre la percepció que els mateixos subjectes tenen de les orientacions de fita dels seus altres significants i les pròpies orientacions. En aquest treball es van obser-

var 75 atletes d'ambdós sexes i van trobar relacions altament significatives entre l'orientació cap a la competitivitat (Ego) dels atletes i la percepció dels Criteris d'èxit esportiu orientats a la competitivitat de l'entrenador, dels amics i del pare i la mare. Alhora que l'orientació dels subjectes cap a la mestria (tasca) es trobava relacionada amb la percepció de criteris d'èxit esportiu orientat a la mestria únicament dels amics i l'entrenador. Aquests mateixos autors suggereixen que, a la llum del seu treball, la influència entre els altres significants quant a l'orientació de la motivació competitiva es pot establir seguint aquest ordre: entrenador, pare, amics esportistes i mare. Quant a l'orientació a la mestria només van trobar relacions entre aquesta variable i la percepció d'orientació a la mestria dels amics esportistes i de l'entrenador.

En aquesta línia, diversos treballs realitzats en entorns relacionats amb l'educació física escolar demostren una gran solidesa en les relacions entre les percepcions que els fills tenen de les orientacions dels pares i les seves pròpies orientacions (White, Kavussanu and Guest, 1998). Gutierrez i Escartí, (2006) amb una mostra de 975 adolescents, van trobar que les percepcions que tenen dels criteris d'èxit dels seus pares i professors en el context de l'educació física es troben molt associats amb els seus propis criteris d'èxit. En aquesta mateixa línia, Carr i Weigand (2002) van obtenir de 266 estudiants de secundària al Regne Unit que les orientacions de fita dels adolescents es troben lligades estretament a les percepcions que tenen dels altres significants, en aquest cas van considerar els professors d'educació física, els pares i els herois esportius. Aquesta associació es dona tant en els casos de percebre una orientació a la tasca com a l'ego. En concret, van trobar que els subjectes amb alta orientació a la tasca i baixa a l'ego, perceben que el clima emfatitzat pels altres significants es troba més orientat a la tasca. A més a més, van veure que els subjectes amb alta orientació a l'ego i baixa a la tasca, perceben un clima més orientat a l'ego per part dels altres significants.

White (1996, 1998) estén una investigació sobre la socialització de l'orientació motivacional tractant d'analitzar les relacions existents entre l'orientació de fites i el clima motivacional promogut pels pares en joves jugadores de voleibol. Les seves troballes revelen que un clima on els pares emfatitzen l'èxit sense esforç, prediu una orientació a l'ego. Els resultats indiquen també que la percepció de les jugadores sobre el clima promogut pels pares que estigui focalitzat en l'aprenentatge/diver-

sió, prediu jugadores més orientades a la tasca. L'enllaç entre l'orientació de fita de pares i fills en l'esport infantil, es converteix en important, perquè hi ha una considerable evidència que demostra els avantatges d'adoptar una orientació a la tasca davant l'ego en l'esport en termes d'una àmplia varietat de conseqüències conductuals, cognitives i afectives (Duda, 2001; Roberts, 2001). En un altre treball realitzat amb nedadors d'entre 12-15 anys (Given 2001) s'observa que l'orientació de fita dels adolescents correlaciona amb la percepció que ells tenen de les orientacions dels seus significants adults, però no amb l'orientació que presenten els significants adults (pares i entrenadors). A més a més, i coincidint amb Escartí, Cervelló i Guzmán (1996), en aquest treball s'observa que els adolescents creuen que la seva activitat es veu més afectada pels entrenadors que no pas pels pares. De tota manera, els mecanismes pels quals els pares influeixen en l'orientació de fita dels seus fills estan sense especificar.

Actituds i comportaments

Les actituds i els comportaments dels pares es troben associats a les reaccions afectives dels nens i joves en l'esport. En concret, les actituds i les conductes dels pares que són considerades com a positives i encoratjadores han estat vinculades a conseqüències afectives favorables per als nens i adolescents en l'esport. Scanlan i Lewthwaite (1986) van informar que un gran gaudi en joves lluitadors es trobava relacionat amb les seves percepcions sobre la satisfacció dels pares sobre el seu rendiment en la temporada, amb interaccions i intervencions positives dels pares i amb una baixa pressió materna. Contràriament a allò que s'havia predit, de tota manera, un estudi consecutiu (Scanlan, Carpenter, Lobel, i Simmons, 1993) no va aconseguir mostrar una relació positiva entre el fet de gaudir i les percepcions de les intervencions i interaccions positives dels pares i la seva satisfacció amb el rendiment, d'una gran mostra de joves jugadors de futbol, bàsquet i voleibol. Amb la intenció d'aclarir aquestes intrigants troballes, Scanlan i altres (1993) van presentar la hipòtesi que la influència dels pares pot dependre de la mostra. Això és, en general el rol i la intervenció dels pares en un segon estudi no va semblar ser tan intensiu o extensiu com en el primer, la qual cosa reueix l'impacte dels pares.

Brustad (1988) va informar que tant per a nois com per a noies, joves jugadors de bàsquet, un gran gaudi

en la temporada de competició era predictiu d'una baixa pressió per part dels pares. Hellstedt's (1988) va trobar que l'entusiasme en la participació d'esquiadors adolescents es troba relacionat amb les percepcions positives de les intervencions i els encoratjaments dels pares. De forma similar, Leff i Hoyle (1995) van trobar una associació positiva entre la percepció dels encoratjaments dels pares a la participació esportiva, la diversió i l'autoestima en joves jugadors de tennis. Van Yperen (1997, 1998) va il·lustrar l'impacte positiu de la influència de la percepció dels encoratjaments dels pares en les respostes afectives dels atletes en un seguit d'estudis recents amb joves futbolistes d'elit (petits). Específicament, els seus resultats subratllen l'esmortiment de l'efecte de les percepcions dels encoratjaments dels pares quan els atletes es troben en situacions d'experiències negatives, com ara conflictes interpersonals o sortides de l'equip.

Babkes i Weiss (1999) van informar que en joves jugadors de futbol que percebien que els seus pares (tots dos) els donaven respostes positives pel rendiment reeixit, probablement tindrien una experiència més divertida en la seva participació en el futbol. A més a més, van observar que els fills que tenien els pares i mares que eren percebuts com a models positius i actius, que mostraven creences més positives sobre les competències dels seus fills i que donaven més respostes amb continguts positius sobre el rendiment dels seus fills, presentaven una competència percebuda més gran, a més d'una major diversió i una motivació intrínseca.

En aquest sentit, però, en un altre treball, Kidman, Mckenzie i Mckenzie (1999) van tractar d'analitzar la naturalesa i l'objectiu dels comentaris dels pares durant la competició. Es van observar 250 pares de nens i nenes d'entre 6 i 12 anys de 7 esports d'equips diferents. Els resultats revelen que tot i que, en general, els comentaris eren positius, hi havia un percentatge alt de comentaris negatius. Els mateixos autors aventuren, doncs, la necessitat d'aprofundir en aquesta mena d'investigació, per tal de conèixer els efectes de les conductes verbals dels pares i desenvolupar una intervenció per alleugerir els efectes de les conductes verbals negatives.

Una via addicional en la qual els pares poden contribuir perquè tinguin una reacció afectiva positiva en l'esport, sorgeix d'un estudi retrospectiu amb *skaters* que competeixen en els nivells novell, júnior i sènior (Scanlan, Stein, i Ravizza, 1989). Concretament, aquests atletes identifiquen com a origen de la seva diversió, el plaer i l'orgull dels seus pares sobre el seu rendiment i talent.

A la inversa, les conductes i actituds dels pares es troben lligades a respostes afectives desfavorables en forma d'estrès i ansietat en joves esportistes. Aquestes conductes i actituds dels pares es troben relacionades habitualment amb un nivell de pressió exercida per participar, per avaluar el rendiment dels atletes i per mantenir les expectatives en el seu rendiment. Scanlan i Lewthwaite (1984) van trobar que la percepció de la pressió per participar dels pares, era un predictor d'estrès competitiu en joves lluitadors. Hellsted (1988) també va informar sobre la relació entre alts nivells de la percepció de pressió dels pares i les respostes afectives negatives, dins d'una mostra de joves adolescents esquiadors. Les dades indiquen, en general, que la majoria dels atletes, tant noies com nois, perceben una pressió dels pares, de moderada a forta, per competir i no per allunyar-se de l'esport. En línia amb aquestes últimes troballes, Gould, Eklund, Petlichkoff, Peterson, i Bump (1991) també van trobar relacions positives, en joves lluitadors, entre estats d'ansietat precompetitiva i la percepció de la pressió dels pares per competir.

Com a extensió del treball de Scanlan i Lewthwaite (1984) Lewthwaite i Scanlan (1989) van informar que els alts nivells d'ansietat competitiva característics en joves lluitadors, podien ser predits amb les percepcions de les reaccions negatives dels pares en el rendiment (vergonya, disgust), amb l'avaluació negativa del rendiment per part dels adults i amb la pressió per part dels pares per competir. De forma consistent

amb aquests resultats, Weiss, Wiese i Klint (1989) van trobar relacions positives entre les preocupacions cognitives precompetitives i les preocupacions sobre una avaluació negativa per part dels pares a la mostra de joves gimnastes analitzada. Finalment, en un estudi retrospectiu (Scanlan, Stein, i Ravizza, 1991), antics *skaters* d'elit, van identificar diversos exemples de relacions negatives (conflictes interpersonals, expectatives de rendiment i crítica) amb altres significants (per exemple, pares) com una font d'estrès.

Discussió i conclusions

En suma, la investigació (vegeu quadre resum) revisada en aquest apartat ens mostra que les actituds, creences i conductes dels pares són un aspecte particularment molt important a contemplar, a l'hora d'examinar la naturalesa i les conseqüències motivacionals de l'experiència dels nens i els adolescents en l'esport. Com a conseqüència d'aquesta influència hem de destacar que l'adherència a l'activitat i la construcció d'un estil de vida saludable es poden veure afectats en la mateixa mesura. En el marc de la formació de jugadors o joves esportistes, ja sigui en l'àmbit del lleure i la recreació com en l'àmbit del rendiment, s'haurien de contemplar programes concrets per a la coordinació de la influència que exerceixen tant els pares com els mateixos entrenadors, per tal d'aconseguir una convergència dels altres significants. (*Quadre 1*)

Àmbits d'estudi	Autors	Reflexions
Autopercepció	Eccles, Jacobs i Harold, (1992), Jacobs i Eccles (1992), Babkes i Weiss (1999) Kimiecik, Honr i Shurin (1996), Brustad (1993, 1996a)	<ul style="list-style-type: none"> • Percepció de competència vincle sòlid amb la percepció dels pares. • Influeix en la percepció de la informació i la cognició d'aquesta. • Relació autopercepció i quantitat d'encoratjament.
Motivació	Duda i Hom (1993), Ebbeck i Becker (1994) White (1996, 1998) Escartí, Cervelló i Guzmán (1996), Gutierrez i Escartí, (2006), Given (2001)	<ul style="list-style-type: none"> • Percepció de l'orientació pares, clara influència en l'orientació pròpia. • Clima focalitzat en èxit sense esforç s'associa amb orientació Ego. • Clima focalitzat en aprenentatge/diversió s'associa amb orientació Tasca.
Actituds	Scanlan i Lewthwaite (1986), Scanlan, Carpenter, Lobel, i Simmons (1993), Brustad (1988), Van Yperen (1997, 1998), Hellsted (1988), Gould, Eklund, Petlichkoff, Peterson, i Bump (1991)	<ul style="list-style-type: none"> • Gran gaudi prediu baixa pressió pares. • Encoratjament dels pares efectes d'esmortiment en situacions negatives. • Gran pressió per part dels pares s'associa amb respostes afectives negatives fills i estats d'ansietat precompetitiva.

Quadre 1

Resum dels treballs més rellevants en l'estudi de la influència dels pares.

En aquest últim sentit, si revisem els treballs realitzats, no ja des de la perspectiva de la investigació sinó des de la perspectiva més aplicada, ens trobem amb molt poca literatura. Entre ells podem recuperar el treball de Mandzi (1996) i també destaquem la proposta feta pel professor Gimeno Marco (2003), en la qual se'ns presenta l'experiència realitzada en la construcció d'un programa d'habilitats socials i de solució de problemes amb pares i entrenadors. En aquest cas concret, es va elaborar un fullet informatiu adreçat tant a pares com a entrenadors i es va realitzar un taller formatiu amb diferents pares i entrenadors. La valoració que s'extreu d'aquest treball és que accions d'aquest tipus poden constituir un inici per promoure el canvi tant d'actituds com de conductes dels pares i mares i dels entrenadors. Alhora, el mateix autor destaca la necessitat d'elaborar un programa que ens permeti la generació d'una dinàmica de treball més continuada, i aprofundir en la construcció d'una major convergència entre els agents que influeixen directament en la formació dels nostres nens i joves.

També volem destacar en aquest article la necessitat de considerar la influència dels pares en tot procés de desenvolupament vinculat a l'activitat física i l'esport. En aquest sentit, treballs com els d'Escartí i García Ferrol (1993,1994) resulten d'un gran interès i ajuden a entendre la complexitat i multifactorialitat del fenomen que analitzem. D'aquesta manera, entenem que els enfocaments sistèmics i les perspectives globals ens poden ajudar a comprendre millor el context i les relacions que s'hi donen. En aquesta línia d'argumentació, Harris (1999) destaca la influència de cada context i l'especificitat d'aquest en el desenvolupament d'habilitats socials i capacitats que afavoreixin la socialització. Alhora, subratlla la força de la influència dels iguals sobre la dels pares, una qüestió que sens dubte pot ser discutible, i que si més no, hem de considerar a l'hora d'analitzar el nostre camp de treball en futures investigacions.

Bibliografia

- Ames, C. (1992). Achievement goals, motivational climate, and motivational processes. A G. C. Roberts (ed.), *Motivation in sport and exercise* (p. 161-176). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Babkes, M. L. i Weiss, M. R. (1999). Parental influence on children's cognitive and affective responses to competitive soccer participation. *Pediatric Exercise Science*, 11, 44-62.
- Brustad, R. J. (1988). Affective outcomes in competitive youth sport: The influence of intrapersonal and socialization factors. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10, 307-321.
- Brustad, R. J. (1993). Who will go out and play? Parental and psychological influences on Children's attraction to physical activity. *Pediatric Exercise Science*, 5, 210-223.
- Brustad, R. J. (1996a). Parental and peer influence on children's psychological development through sport. A F. L. Smoll i R. E. Smith (eds.), *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective* (p. 112-125). Dubuque, IA: Brown and Benchmark.
- Brustad, R. J. (1996b). Attraction to physical activity in urban school-children: Parental socialization and gender influences. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 67, 316-323.
- Carr, S. i Weigand, D. A. (2002) The influence of significant others on the goal orientations of youngsters in physical education. *Journal of Sport Behavior*, 25, 19-40.
- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The Sport Psychologist*, 13, 395-417.
- Deci, E. L. i Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Dempsey, J. M.; Kimiecik, J. C. i Horn, T. S. (1993). Parental influence on children's moderate to vigorous physical activity participation: An expectancy-value approach. *Pediatric Exercise Science*, 5, 151-167.
- Duda, J. L. (1992). Motivation in sport settings: A goal perspective approach. A G. C. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise* (p. 57-92). Champaign, IL: Human Kinetics.
- (1999). The motivation to study motivation: Goal perspectives and their influence. A G. G. Brannigan (Ed.), *The sport scientist: Research adventures* (p. 57-73). New York: Longman.
- (2001). Achievement goal research in sport: Pushing the boundaries and clarifying some misunderstandings. A G. C. Roberts (Ed.), *Advances in motivation in sport and exercise* (p. 129-182). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Duda, J. L. i Hom, H. L. (1993). Interdependencies between the perceived and self-reported goal orientations of young athletes and their parents. *Pediatric Exercise Science*, 5, 234-241.
- Dweck, C. S. (1986). Motivational processes affecting learning. *American Psychologist*, 41, 1040-1048.
- Ebbeck, V. i Becker, S. L. (1994). Psychological predictors of goal orientations in youth soccer. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 65, 355-362.
- Eccles (Parsons), J.; Adler, T. F.; Futterman, R.; Goff, S. B.; Kaczala, C. M.; Meece, J. L. i Midgley, C. (1983). Expectations, values, and academic behaviors. A J. T. Spence (ed.), *Achievement and achievement motivation* (p. 75-146). San Francisco: Freeman.
- Eccles, J. S. i Harold, R. D. (1991). Gender differences in sport involvement: Applying the Eccles' expectancy-value model. *Journal of Applied Sport Psychology*, 3, 7-35.
- (1991). Gender differences in sport involvement: Applying the Eccles' expectancy-value model. *Journal of Applied Sport Psychology*, 3, 7-35.
- Escartí, A.; Roberts, G. C.; Cervelló, E. i Guzman, J. (1999) Adolescent goal orientation and the perception of criteria of success used by significant others. *International Journal of Sport Psychology*, 30, 309-324.
- Escartí, A.; Cervelló, E. i Guzman, J. (1996) La orientación de metas de adolescentes deportistas de competición y la percepción de los criterios de éxito deportivo de los otros significantes. *Revista de psicología social aplicada*, Vol 6, Núm. 2, 27-41.
- Escartí, A., García Ferrol, A. (1993) El grupo de iguales y la motivación deportiva en la adolescencia. IV Congreso Nacional de Psicología Social, Sevilla.
- (1994) Factores de los iguales relacionados con al motivación y la práctica deportiva en la adolescencia. *Revista de psicología del deporte*, 6, 35-51.
- Gimeno Marco, F. (2003). Descripción y evaluación preliminar de un programa de habilidades sociales y de solución de problemas con padres y entrenadores en el deporte infantil y juvenil. *Revista de Psicología del Deporte*. Vol. 12, Núm. 1, p. 67-79.
- Given, K. B. (2001). Goal orientations of adolescents, coaches and parents: Is there a convergence of beliefs? *Journal of early adolescence*. Vol 21(2) 227-247.
- Goudas, M.; Biddle, S.; Fox, K. i Underwood, M. (1995). It isn't what you do, it's the way that you do it! Teaching style affects children's motivation in track and field lessons. *The Sport Psychologist*, 9, 254-264.
- Gould, D.; Eklund, R.; Petlichkoff, L.; Peterson, K. i Bump, L. (1991). Psychological predictors of state anxiety and performance in age-group wrestlers. *Pediatric Exercise Science*, 3, 198-208.
- Greendorfer, S. L. i Lewko, J. H. (1978). Role of family members in sport socialization of children. *Research Quarterly*, 49, 146-152.

- Gutiérrez, M. i Escartí, A. (2006). Influencia de padres y profesores sobre las orientaciones de meta de los adolescentes y su motivación intrínseca en Educación Física. *Revista de Psicología del Deporte*. Vol 15, 1, 23-35.
- Harris J. R. (1999). *El mito de la educación*. Barcelona. Grupo Editorial Random House Mondadori S.L.
- Harter, S. (1978). Effectance motivation reconsidered. *Human Development*, 21, 34-64.
- Harter, S. (1981). A model of intrinsic mastery motivation in children: Individual differences and developmental change. A W. A. Collins (ed.), *Minnesota Symposium on Child Psychology* (Vol.14, p. 215-255). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Hellstedt, J. C. (1988). Early adolescent perceptions of parental pressure in the sport environment. *Journal of Sport Behavior*, 13, 135-144.
- Horn, T. S. i Hasbrook, C. (1986). Informational components influencing children's perceptions of their physical competence. A M. R. Weiss i D. Gould (eds.), *Sport for children and youths: Proceedings of the 1984 Olympic Scientific Congress* (p. 81-88). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Horn, T. S. i Weiss, M. R. (1991). A developmental analysis of children's self-ability judgements in the physical domain. *Pediatric Exercise Science*, 3, 310-326.
- Kalinowski, A. (1985). The development of Olympic swimmers. A B.S. Bloom (ed.), *Developing talent in young people* (p. 139-192). New York: Ballantine.
- Kidman, L.; Mckenzie, A. i Mckenzei, B. (1999). The nature and target of parents comments during youth sport competitions. *Journal of Sport Behavior*. Vol. 22 (1): 54-68.
- Kimiecik, J. C. i Horn, T. S. (1998). Parental beliefs and children's moderate-to-vigorous physical activity. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 69, 163-165.
- Kimiecik, J.; Horn, T. S. i Shurin, C. S. (1996). Relationships among children's beliefs, perceptions of their parents' beliefs, and their moderate-to-vigorous physical activity. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 67, 324-336.
- Leff, S. S. i Hoyle, R. H. (1995). Young athletes' perceptions of parental support and pressure. *Journal of Youth and Adolescence*, 24, 187-203.
- Lewko, J. H. i Ewing, M. E. (1981). Sex differences and parental influence in the sport involvement of children. *Journal of Sport Psychology*, 2, 62-68.
- Lewthwaite, R. i Scanlan, T. K. (1989). Predictors of competitive trait anxiety in male youth sport participants. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 21, 221-229.
- Martin, B.; Jackson, W.; Richarson, A. i Weiller, K. (1999). Coaching preferences of adolescent youths and their parents. *Journal of Applied Sport Psychology* Vol. 11 (2): 247-262.
- Mandzi, A. (1996) Design of a social support program for parents of youth sport participants. *Dissertation-Abstracts-International: Section B: The sciences and Engineering*. Aug.Vol. 57(2-B):1468.
- McCullagh, P. i Weiss, M. (2001). Modeling: Considerations for motor skill performance and psychological responses. A R. N. Singer, H. A. Hausenblas i C. M. Janelle (Eds.), *Handbook of sport psychology* (2nd ed., p. 205-238). New York: John Wiley and Sons.
- McCullagh, P.; Matzkanin, K.; Shaw, S. D. i Maldonado, M. (1993). Motivation for participation in physical activity: A comparison of parent-child perceived competence and participation motives. *Pediatric Exercise Science*, 5, 224-233.
- Nicholls, J. G. (1989). *The competitive ethos and democratic education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Roberts, G. C. (2001). Understanding the dynamics of motivation in physical activity: The influence of achievement goals on motivational process. A G. C. Roberts, (Ed.), *Advances in motivation in sport and exercise* (p. 1-50). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Roberts, G. C.; Treasure, D. C., i Kavussanu, M. (1994) Parental goal orientations and beliefs about the competitive sport experience of their children. *Journal of Applied Social Psychology*, 24, 631-645.
- Roberts, G. C. i Balagué, G. (1989) The development of a social cognitive scale motivation. *Paper presented at the Seventh World Congress of Sport Psychology*, Singapore.
- (1991) The development and validation of the Perception of Success Questionnaire. *Paper presented at the FEPSAC Congress*, Cologne, Germany.
- Scanlan, T. K., i Lewthwaite, R. (1984). Social psychological aspects of competition for male youth sport participants: I. Predictors of competitive estrés. *Journal of Sport Psychology*, 6, 208-226.
- Scanlan, T. K. i Lewthwaite, R. (1986). Social psychological aspects of competition for male youth sport participants: IV. Predictors of enjoyment. *Journal of Sport Psychology*, 8, 25-35.
- Scanlan, T. K.; Carpenter, P. J.; Lobel, M. i Simons, J. P. (1993). Sources of enjoyment for youth sport athletes. *Pediatric Exercise Science*, 5, 275-285.
- Scanlan, T. K.; Stein, G. L. i Ravizza, K. (1989). An in-depth study of former elite figure skaters: II. Sources of Enjoyment. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11, 65-83.
- An in-depth study of former elite figure skaters: III. Sources of Estrés. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 13, 103-108.
- Smith, A. L. (1999). Perceptions of peer relationships and physical activity participation in early adolescence. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 21, 329-350.
- Smith, R. E. (1998). A positive approach to sport performance enhancement: Principles of reinforcement and performance feedback. A J.M. Williams (Ed.), *Applied Sport Psychology: Personal growth to peak performance* (p. 28-40). Mountain View, CA: Mayfield.
- Van Yperen, N. W. (1997). Inequity and vulnerability to dropout symptoms: An exploratory causal analysis among highly skilled youth soccer players. *The Sport Psychologist*, 11, 318-325.
- (1998). Being a sport parent: Buffering the effect of your talented child's poor performance on his or her subjective well-being. *International Journal of Sport Psychology*, 29, 45-56.
- Weiss, M. R.; Wiese, D. M. i Klint, K. A. (1989). Head over heels with success: The relationship between self-efficacy and performance in competitive youth gymnastics. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11, 444-451.
- White, S. A. (1996). Goal orientation and perceptions of the motivational climate initiated by parents. *Pediatric Exercise Science*, 8, 122-129.
- White, S. A. (1998a). Adolescent goal profiles, perceptions of the parent-initiated motivational climate, and competitive trait anxiety. *The Sport Psychologist*, 12, 16-28.
- White, S.A.; Kavussanu, M. i Guest, S.M. (1998b). Goal orientations and perceptions of the motivational climate created by significant others. *European Journal of Physical Education*, 3, 212-228.